

Directorate-General for Competition – Unit E5
Directorate-General for Agriculture and Rural Development – Unit E1
By email: COMP-GREFFE-ANTITRUST@ec.europa.eu

Telefoon 06-15624460
E-mail info@nav.nl
Website www.nav.nl
Twitter @NAV_AkkerBouwer

Dronten, 23 april 2023

Betreft: reactie op Draft Sustainability Guidelines in Agriculture 2023

Uw referentie: HT.6134

Geachte heer, mevrouw,

De Nederlandse Akkerbouw Vakbond (NAV) wil bij deze graag namens haar leden een zienswijze indienen op de Draft Sustainability Guidelines in Agriculture 2023.

Inleiding

De NAV is het eens met de noodzaak om de duurzaamheid in de landbouw te bevorderen. De EC, het Ministerie van LNV en de ACM stellen volgens de NAV terecht vast dat de concurrentie in de vrije markt vrijwel altijd gaat op de (laagst mogelijke) prijs en vrijwel nooit op kwaliteit. Dit is het geval voor de interne markt van de EU en door de handelsverdragen komt daar nog de concurrentie bij van markten die veel lagere kwaliteitsstandaarden hebben. En zoals de NAV al veel langer vaststelt, belemmert dit enorm de verdere verduurzaming van de landbouw. Wij vinden ook dat er iets moet gebeuren om de verduurzaming te versnellen. Wij vragen ons wel af of de voorgestelde ingewikkelde uitzonderingen op de Mededingingswet, met dan weer allerlei beperkingen en voorwaarden voor de uitzondering, de gewenste versnelling zal opleveren.

Hoofdpunten:

Wij noemen eerst een aantal algemenere hoofdpunten:

1. In de voorgestelde regelgeving wordt een te beperkte invulling aan het begrip duurzaamheid gegeven. Er wordt alleen gekeken naar milieu en dierenwelzijn, daarbij worden economische en sociale duurzaamheid en arbeidsomstandigheden kennelijk niet meegenomen.
2. Als alleen (prijs)afspraken gemaakt kunnen worden over **bovenwettelijke duurzaamheidsnormen** zal dit voor de landbouwer niet altijd voldoende kunnen bijdragen aan het verdienvermogen van zijn bedrijf. Als de basisprijs van het product onvoldoende is, zoals vaak voorkomt, zal met een kostendeekkende prijs voor de bovenwettelijke inspanning, het eindresultaat nog steeds onvoldoende zijn.
3. Dat het document van deze regeling 72 bladzijden telt toont op zich al perfect aan dat deze ingewikkelde uitzondering een heilloze weg is. Het is voor een boer nauwelijks te begrijpen hoe dit in elkaar zit. Een boer is geen jurist en de meesten willen dat graag zo houden. Hoe denkt de EC/Ministerie van LNV/ACM dat boeren met deze regeling afspraken kunnen maken, die ook voor boeren rendement opleveren? De bedrijven waar ze de afspraken mee moeten maken zijn vaak wereldspelers, die wel dure advocaten kunnen inhuren. En stel dat het wel lukt om een goede afspraak met een afnemer te maken, dan moet de consument nog bereid zijn het duurzamere en duurdere product te kopen. In ieder geval is de Nederlandse consument daar niet of nauwelijks toe bereid.

4. **De permanente en voortdurende toetsing van de onontbeerlijkheid (6.5)**, waar in de regeling sprake van is, veroorzaakt voor boeren een bureaucratische rompslomp, waar bovendien het risico lastig van te overzien is. Gezien de ervaringen met de Mededingingswet, zoals bijvoorbeeld de zaak met de eerstejaars plantuien bedrijven, zullen veel landbouwers hier niet zo snel aan beginnen. Via een erkende PO hebben boeren volgens ons meer mogelijkheden en minder risico om goede afspraken met afnemers te maken.

Specifieke punten:

Ad 19: de richtsnoeren zijn dermate onleesbaar voor leken dat producenten hierdoor niet zullen worden overtuigd van de rechtszekerheid van de uitsluiting en het risico niet zullen willen nemen.

Ad 23: het is onwaarschijnlijk dat producenten een overeenkomst met emoji's in een tekstbericht zelf zullen herkennen als een 'overeenkomst'. Dit moet dan wel actief worden gecommuniceerd, dat dit kennelijk in de mededingingswet zo is.

Ad 24 en 29: het is goed dat er geen eisen worden gesteld aan de vorm van het samenwerkingsverband tussen producenten.

Ad 53: de duurzaamheidsnorm moet verder gaan dan de bindende norm, maar onduidelijk is hoeveel verder en wie dat bepaalt. Het voorbeeld op p.25 laat zien dat 2% meer besparing op bestrijdingsmiddelen kennelijk niet voldoet. Hoe kunnen producenten dit weten? Wie bepaalt dat? Moet dat per geval getoetst worden door de EC?

Ad 58: De NAV is positief over het feit dat ook versnelling naar toekomstige normen wordt uitgesloten van de mededingingswet.

Ad Hoofdstuk 5: vanaf hier wordt het voor niet-juristen erg lastig te volgen.

Ad 83: wij begrijpen niet wat hier staat.

Ad 86: het is onduidelijk wie bepaalt of iets ook doeltreffend kan worden aangepakt met andere bepalingen die de mededinging minder beperken. Het kan natuurlijk zijn dat producenten ergens simpelweg niet aan denken. Maakt dat dan dat ze 'fout' handelen? Of moet ook in dit licht bezien alles van tevoren worden getoetst door de EC?

Ad 95 e.v.: wij missen de situatie dat producenten in hun eentje niet de motivatie kunnen opbrengen om extra risico te nemen, dit risico niet goed kunnen inschatten en geen investeringen durven te doen in zaken die wellicht niet lang effectief zullen zijn. Zo is de investering in geavanceerde spuitapparatuur in Nederland onrendabel geworden door het instellen van generieke bufferzones. In dit geval had samenwerking een risicospreiding kunnen opleveren.

Ad 96: realistisch gezien is er in Nederland geen onvervulde vraag naar meer duurzaam product bij consumenten, in tegendeel. De ontbrekende vraag naar duurzaam product is in onze ogen de belangrijkste reden dat verduurzaming niet sneller van de grond komt.

Ad 97: de situatie van de pioniers geldt niet voor veel zaken als aanschaf van innovatieve machines of het gebruik van andere teelttechnieken waarop geen intellectuele eigendomsrechten kunnen worden gelegd.

Ad 101: dit artikel vraagt van producenten dat zij álle mogelijkheden inventariseren en tegen elkaar afwegen. Wat als zij bepaalde dingen over het hoofd zien? Tenslotte zijn producenten van agrarische producten geen geschoolde juristen of marketeers.

Ad 102: stel dat de producenten inderdaad alles op een rijtje hebben en niks hebben gemist, hoe moeten zij dan afwegen wat de minste invloed op de mededinging heeft? Zij zijn meestal niet economische geschoold.

Ad 103: bij al deze voorbeelden worden veelvuldig de woorden ‘waarschijnlijk’, ‘wellicht’ en ‘mogelijk’ gebruikt. Verder worden er veel mitsen en maren genoemd. Dat betekent in onze ogen dat een en ander niet makkelijk is vast te stellen, zelfs niet voor degenen die dit document hebben opgesteld. Hoe ziet u dat dan voor zich voor producenten?

Wij zien in dit artikel ook een ongebreideld vertrouwen in het effect van het promoten van duurzaam product op het koopgedrag van de consument. Dat herkennen wij niet van de Nederlandse markt. Dit sluit mooi aan bij de zinsnede in 104: ‘realistische en niet louter hypothetische...’

Ad 105: dit artikel is voor ons volslagen onduidelijk.

Ad 110: zoals eerder genoemd, wat als producenten volkomen ter goeder trouw bepaalde alternatieven over het hoofd zien?

Ad 115: wij weten niet hoe de kwantitatieve beperking van de mededinging moet worden vastgesteld.

Ad 116: wat is in dit voorbeeld de grens en wie bepaalt dat? Als de kosten 40-60 ct hoger zijn mag een hogere prijs van 70 ct wel en van 100 ct niet. Hoe kunnen producenten weten hoe dit wordt beoordeeld door de autoriteiten? Wat is redelijk? Is dit van te voren bekend, is dit een percentage of een gevoel? En is dit dan in alle lidstaten hetzelfde?

Ad 118 en 119: het dreigen met ingrijpen achteraf terwijl de regels zo onduidelijk zijn, is de nekslag voor welk verduurzamingsinitiatief dan ook.

Ad 5.5: voorbeeld 1 op p. 36/37 is veelzeggend: de opstellers van de richtlijn geloven kennelijk dat als je de consument maar beter voorlicht, deze vanzelf duurzamer product gaat kopen. Dit is in Nederland niet de realiteit. De burger wil verduurzaming, maar eenmaal als consument in een winkel gaat hij/zij voor de laagste prijs. Dat is waarom de biologische markt hier ook nauwelijks groeit. Telers willen wel, de consument koopt het niet.

Ad 5.5: voorbeeld 4: wordt er ook teeltkundige kennis ingehuurd bij het beoordelen van een dergelijke casus (spinazie)? Spinazie wordt namelijk wekelijks gezaaid en derhalve is maandelijkse informatie niet voldoende in dit geval. Het gewas groeit een maand, maar wordt niet maar één keer per maand gezaaid en geoogst maar continu.

Ad 123: hier staat een definitie van overmacht. Echter, op p. 43 wordt bij het voorbeeld ‘economische crisis’ gesteld dat dit geen overmacht is. In de definitie staat volgens ons dat overmacht is wat zich buiten de macht van de producent afspeelt. Daar hoort een economische crisis (of oorlog bijvoorbeeld) ook bij.

Ad 130: producenten moeten voortdurend nagaan of ze nog aan de voorwaarden voldoen. Wat is voortdurend? Dagelijks, wekelijks, maandelijks, jaarlijks? Zijn de opstellers zich bewust van het feit dat producenten in het algemeen al erg druk zijn met het produceren van voedsel?

Ad 135: we herhalen onszelf, maar wij geloven niet in het hier gestelde beeld dat consumenten bij betere voorlichting vanzelf duurzamer maar duurder product gaan kopen, in ieder geval is dit in Nederland bewezen niet het geval.

Ad 147: er gaat een sterke dreiging uit van dit artikel. Als een aanvrager een aanvraag terugtrekt, zou dit moeten leiden tot vernietiging van het dossier en niet tot bewaring om de aanvrager later op te kunnen ‘pakken’.

Ad 162 en 164: kennelijk zijn opstellers van dit document zich niet bewust dat de meeste methoden van verduurzaming leiden tot lagere opbrengsten. Zo zal de opbrengst lager uitvallen bij minder gebruik van bestrijdingsmiddelen of meer overstappen naar biologische middelen. Zijn daarmee al deze initiatieven per definitie uitgesloten?

Ad 178: hier worden concrete percentages genoemd, maar vervolgens staat er weer dat het 'onwaarschijnlijk' is dat de overeenkomst mededinging uitsluit. Dat soort zinsneden geeft producenten echt onvoldoende borging om het risico te nemen.

Ad 179: voorbeeld 1: consumenten gaan niet ineens duurzaam inkopen als zij beter worden voorgelicht.

En ook hier weer: 'leidt de afspraak *waarschijnlijk* niet tot ingrijpen.' En verderop 'grijpt de betrokken mededingingsautoriteit *mogelijk* in.' Dat is echt te onduidelijk om als producent je toekomst op te bouwen!

Ad 183 en 184: wij lezen dit als: 'na een negatief besluit mag je niet verder gaan met de activiteiten uit de overeenkomst, maar we bestraffen niet met terugwerkende kracht.' Klopt onze interpretatie? Zo ja, dan helpt dat wel om mensen risico's te laten nemen.

Bijlage B: ook hier gaat men er weer van uit dat producenten alle mogelijkheden in beeld hebben en kunnen afwegen, ook kwantitatief, wat het effect op de mededinging is. De NAV vindt dat niet realistisch.

Samenvattend:

De NAV denkt niet de producenten door deze richtlijnen ineens gerustgesteld zijn om samen te kunnen werken zonder problemen met de mededinging. Kennelijk geloven de autoriteiten dat consumenten voorlichten effect heeft, dat producenten alle opties kunnen bedenken en afwegen en dat verduurzaming bijdraagt aan de doelen van het GLB. Zeker wat betreft opbrengst is dat niet het geval.

De richtlijn heeft bij ons vele vragen opgeleverd. Wij hopen daar een antwoord op te krijgen.

Hoe dan wel?

De NAV denkt niet dat deze regeling de gewenste versnelling van de verduurzaming van de landbouw oplevert. Volgens ons is er een effectief Europees markt- en prijsbeleid nodig, waarbij de primaire producent een eerlijke prijs voor zijn inspanningen krijgt en de consument gezond en betaalbaar voedsel. Via de vrije markt gaat dit niet lukken en met een beetje bijsturen van die vrije markt gaat het ook niet lukken. De overheid zal de rol van marktmeester serieus moeten oppakken om echt stappen te zetten.

Uiteraard zijn wij altijd bereid onze zienswijze nader toe te lichten. Wij zouden een antwoord op de door ons gestelde vraag zeer op prijs stellen.

Met vriendelijke groeten,

Teun de Jong, vz. NAV

Henk Janknegt, bestuurslid NAV

Nederlandse Akkerbouw Vakbond
 Postbus 318
 8250 AH Dronten
 06-15624460
 Info@nav.nl